

Makale Bilgisi

Makale Türü

Tezden Üretilen

Makale

Geliş Tarihi

25.09.2023

Kabul Tarihi

06.10.2023

Anahtar Kelimeler

Aşırı Koruyucu

Ebeveynlik,

Ortaokul Eğitim

Programı,

Akademik Başarı

Aşırı Koruyucu Ebeveynlerin Öğrencilerin Akademik Başarısına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

*Fatma Zehra ÇAVDAR, **Polat ERDOĞAN

ÖZ

Bu araştırmanın amacı öğrencilerin ortaokul eğitim programındaki akademik başarılarına yönelik aşırı koruyucu ebeveyn görüşlerini incelemektir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışma fenomenoloji deseni ile tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları 2022-2023 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili, Sancaktepe ve Üsküdar ilçelerindeki özel ve devlet ortaokullarında okuyan öğrencilerin ebeveynlerinden oluşmaktadır. Görüşmeye katılacak ebeveynleri tespit etmek amacıyla Ebeveyn Aşırı Korumacılık Ölçeği kullanılmıştır. Buna ilaveten aşırı ebeveyn görüşlerini ortaya koymak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Belirlenen 23 aşırı ebeveyn ile öğrencilerin ortaokul eğitim programlarındaki başarılarına yönelik görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bulgular aşırı koruyucu ebeveyn görüşleri çerçevesinde öğrencilerin akademik başarı durumlarını, ortaokul eğitim programının öğrenci başarısına katkısını, başarılı öğrenci özelliklerini, öğretmen özelliklerini, yönetici özelliklerini, veli özelliklerini, aşırı ebeveynlik düzeylerini ve başarıya yönelik duygu paylaşımlarını ortaya koymuştur. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin akademik başarısını artırmaya yönelik ilgili eğitim programının ve paydaşların gelişime açık yönlerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmacılara, uygulayıcılara ve velilere çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Atf: Çavdar, F. Z. ve Erdoğan, P. (2023). Aşırı koruyucu ebeveynlerin öğrencilerin akademik başarısına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 6(2), 299-318. DOI: 10.55150/apjec.1365901

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, znassan@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0646-6579

**Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, polaterdogan@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5802-0026

-----
*Bu araştırma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılmış olduğu Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

Article Information

Article Type

Article-Based Thesis

Received

25.09.2023

Accepted

06.10.2023

Key Words

Overprotective

Parenting,

Secondary School

Curriculum,

Academic Success

Examining the Views of Overprotective Parents Towards Students' Academic Achievement

*Fatma Zehra Çavdar, **Polat Erdoğan

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine overprotective parental views on students' academic success in the secondary school education program. This study, in which qualitative research method was used, was designed with a phenomenological model. The participants of the research consist of parents of students studying in private and public secondary schools in Istanbul, Sancaktepe and Üsküdar districts in the 2022-2023 academic year. Parental Overprotection Scale was used to determine the parents who would participate in the interview. In addition, a semi-structured interview form was used to reveal extreme parental views. Interviews were held with 23 identified parents regarding their students' success in secondary school education programs. Content analysis technique was used to analyze the data. The findings revealed the students' academic success, the contribution of the secondary school education program to student success, successful student characteristics, teacher characteristics, administrator characteristics, parent characteristics, extreme parenting levels and emotional sharing towards success within the framework of extreme parental views. As a result of the research, it was found that the relevant education program and stakeholders have areas that are open to improvement in order to increase the academic success of students. In this regard, various suggestions have been made to researchers, practitioners and parents.

1. GİRİŞ

Aile kavramı çeşitli tanımlara sahiptir. Öncelikle aile, evlilik ve kan bağıyla oluşan karı, koca ve çocuklar arasındaki ilişkilerin toplum içindeki en küçük birlikteliği olarak görülebilir. Buna ilaveten aile, aynı soyada sahip veya akrabalık ilişkisi olan insanların bir araya gelmesiyle oluşan bir grup olarak tanımlanabilir (Sezer, 2010). Bu tanımlardan yola çıkarak ailenin toplumun bir parçası olduğu ve bu nedenle mikrokozmoz (küçük toplum) olduğu söylenebilir. Öyleyse aile ilk etapta geniş toplumun en küçük yaşam birimi olarak tanımlanabilir (Canatan ve Yıldırım, 2013). Aile aynı zamanda toplumun düzenini sağlayan, gelecek nesillerin devamlılığını sağlamak için yasalarca şekillenen sosyal anlamda iş birliğinin ve etkileşimlerin olduğu bir kurumdur (Demir, 2011). Aileyi geniş bir şekilde tanımlamak, ailenin işleyişini ve üyelerini anlamaya yardımcı olabilir. Aile, üyelerine istikrar, koruma ve bir arada tutma gibi işlevler sunarak birlik ve beraberliği korur.

Aileler, topluma ve kültüre göre farklılaştığı gibi aile yapıları da zaman geçtikçe farklılık gösterebilmektedir. Modern toplumlarda aileler çekirdek aileye dönüşmektedir. Ailenin geçirdiği bu dönüşümün aşamaları, aile biriminin küçülmesini sağlamaktadır. Bu dönüşümle beraber ebeveynlerin çocuklarına olan yaklaşımlarında da zamanla değişimler olmaktadır (Özbek ve Değer, 2018; Yiğit, 2021). Aile yapısındaki değişim ve dönüşümün neticesinde ortaya çıkan aile türlerinden biri de aşırı koruyucu ebeveynlerin bulunduğu ailelerdir. Ungar (2009) aşırı koruyucu ebeveynliği, nispeten güvenli ortamlarda çocukları hakkında aşırı endişe duyma ve çocuk olgunlaştıkça ebeveyn kurallarında esneklik göstermeyen; çocuğun gelişimsel özelliklerini yeterince dikkate almayan ebeveynlik olarak tanımlamaktadır. Aşırı ebeveynlik çocuğun ihtiyacı ve talebi olmadan her şeyi temin etmek olarak da tanımlanabilir (Duygulu, 2022). Ebeveynler, aşırı koruyucu yaklaşımları nedeniyle, çocukların karar alma süreçlerine yoğun bir müdahalede bulunabilir, onları sürekli denetim altında tutabilir ve çocukların yaşamlarına, kararlarına ve kişisel gelişimlerine aşırı derecede müdahil olabilirler. Bu da çocuklarda bağımlı bir kişilik oluşumuna sebebiyet verebilir. Bu tür ebeveynler, çocukların sahip olması gereken sorumlulukları kendi sorumlulukları gibi benimseyerek yerine getirmektedirler. Bu tarz aşırı koruyucu ve kollayıcı eğilimler çocukluktan genç yetişkinlik dönemine kadar sürebilir. Bu durum çocukların bireysel ve özgür karar verme yeteneklerinin gelişimini engelleyebilir; çocukların anne ve babalarıyla olan ilişkilerini zedeleyebilir; öfke patlamalarına neden olabilir ve bilişsel, psikolojik, fiziksel ve sosyal gelişimlerini sağlıklı bir şekilde

tamamlamalarını engelleyebilir (Ertuna, 2016).

Aşırı koruyucu ailelerin çocuklarını etkileyebileceği diğer bir durum ise onların akademik başarılarıdır. Akademik başarı esasında aileden, öğrenciden ve okul ortamı gibi pek çok değişkenden etkilenebilir (Şenel, 2014). Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, tutum ve davranışları, eğitim anlayışı, öğrencinin zihinsel-duygusal-sosyal gelişimi, motivasyonu, ders çalışma alışkanlıkları ve okula ilişkin algıları ilgili değişkenlere örnek verilebilir. Ancak, araştırmalar akademik başarıyı etkileyen en önemli faktörler arasında ebeveyn davranışlarının yer aldığını ortaya koymaktadır (Yıldırım, 2000). Yapılan araştırmalar, anne-baba davranışlarının öğrencilerin akademik başarısını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir (Şengönül, 2019). Özellikle aşırı koruyucu ebeveynlerin akademik başarıya yönelik görüşleri araştırılmaya değer konular arasında görülmektedir.

Eğitim sistemi içerisinde akademik başarı öğrenciler, öğretmenler ve veliler gibi eğitimin tüm paydaşları için sürekli varlığını koruyan önemli bir durumdur. Bu duruma yönelik araştırmalar eğitimin pek çok paydaşına mevcut durumun tespit edilmesinde ve geleceğe yönelik etkili stratejilerin geliştirilmesinde yol haritası olmaktadır. Bu bilgiler ışığında literatür incelendiğinde ülkemizde öğrencilerin ortaokul eğitim programlarındaki akademik başarısına yönelik aşırı koruyucu ebeveyn görüşlerinin incelendiği araştırmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu açıdan bu araştırma öğrencilerin ortaokul eğitim programlarındaki başarılarına yönelik aşırı koruyucu ebeveyn görüşlerini incelediğinden özgün ve önemli bulunmaktadır.

Bu araştırma öğrencilerin ortaokul eğitim programındaki akademik başarılarına yönelik aşırı koruyucu ebeveyn görüşlerini incelemeyi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda temel araştırma sorusu: "Öğrencilerin ortaokul eğitim programındaki akademik başarılarına yönelik aşırı ebeveyn görüşleri nelerdir?" olarak belirlenmiştir. Alt araştırma soruları aşağıda sıralanmıştır:

1. Velilerin aşırı koruyucu ebeveynlik düzeyleri nelerdir?
2. Aşırı koruyucu ebeveynlerin akademik başarıya yönelik öğrenci ile kurduğu iletişim nasıldır?
3. Aşırı koruyucu ebeveynlere göre akademik açıdan başarılı öğrencilerin özellikleri nelerdir?
4. Aşırı koruyucu ebeveynlere göre öğrencinin akademik başarısına katkı sunan öğretmen özellikleri nelerdir?
5. Aşırı koruyucu ebeveynlere göre öğrencinin akademik başarısına katkı sunan

okul yöneticisi özellikleri nelerdir?

6. Aşırı koruyucu ebeveynlere göre öğrencinin akademik başarısına katkı sunan veli özellikleri nelerdir?

7. Aşırı koruyucu ebeveynlerin ortaokul eğitim programının öğrencilerin akademik başarısına katkısı hakkındaki görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada aşırı koruyucu ebeveynlerin akademik başarıya yönelik yaşantı ve tecrübelerine dayalı derin ve zengin bir veri seti elde etmek amaçladığından nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Fenomenoloji gündelik hayatta karşılaşılan ancak derinlemesine ne anlam ifade ettiği bilinmeyen olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcı grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Sancaktepe ve Üsküdar ilçelerindeki özel ve devlet ortaokulunda okuyan öğrencilerin velilerini oluşturmaktadır. Bu kapsamda, ebeveyn Aşırı korumacılık ölçeği 110 veliye uygulanmıştır. İlgili ölçek ile aşırı koruyucu ebeveynlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ölçek puanı 3.41 ve üzeri olan veliler "aşırı ebeveyn" olarak kabul edilmiştir. Böylece 1'i erkek ve 22'si kadın toplamda 23 katılımcı görüşme yapılmak üzere araştırmaya katılmıştır. Katılımcıların seçilmesinde amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. 5'li likert tipi ölçekte tepki kategorilerinden yola çıkarak hesaplanan aralık değerlere göre 3.41 ortalamasının altında kalan veliler aşırı koruyucu ebeveyn grubunda olmadığından araştırmaya alınmamıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada aşırı koruyucu ebeveynleri tespit etmek amacıyla Ebeveyn Aşırı Korumacılık Ölçeği; nitel verilere ulaşmada ise araştırmacılar tarafından hazırlanan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. İlgili form öğrencilerin akademik başarı durumları, duygu paylaşımı, başarılı öğrenci özellikleri, öğretmen özellikleri, veli özellikleri, yönetici özellikleri ve ortaokul eğitim programının akademik başarıya katkısı gibi çeşitli konularda açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Ebeveyn Aşırı Korumacılık Ölçeği Edwards vd. (2008) tarafından geliştirilmiştir. İlgili ölçek 19 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir.

Aşırı koruyucu ebeveynlerin öğrencilerin akademik başarısına yönelik görüşlerini elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. İlgili form 7 adet soru ve alt sorulardan oluşmaktadır. Form akademik başarı kapsamında, genel akademik başarı durumu, iletişim ve duygu paylaşımı, başarılı öğrenci, öğretmen, veli ve yönetici özelliklerinin akademik başarıya etkisi ve etkili eğitim programı ile ilgili çeşitli soru ve alt sorulardan oluşmuştur.

2.4. Verilerin Toplanması

Gerekli etik onayın ve uygulama izinlerinin alınmasının ardından veri toplama süreci başlamıştır. Veriler 2022-2023 akademik yılı güz döneminde toplanmıştır. Veri toplama süreci yüz yüze ve çevrimiçi olarak gerçekleşmiştir. Nicel ve nitel veriler toplanmadan önce katılımcılar araştırma konusu ve amacı hakkında bilgilendirilmiş, katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu açıklanmış ve bu kapsamda her bir katılımcıdan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Nicel veriler bir ay ve nitel veriler bir ay olmak üzere veri toplama süreci toplamda iki ay sürmüştür. Özellikle araştırmanın temel veri kaynağını oluşturan nitel veri toplama sürecinde görüşmeler esnasında ses kaydı alınmıştır. Ses kaydına müsaade edilmeyen durumlarda not tutulmuştur. Veri toplama süreci sona erip, görüşmeler metne dönüştürüldükten sonra, her bir katılımcıdan ilgili görüşme metnini kontrol etmesi istenmiş ve katılımcı teyidi alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Ebeveynlere uygulanan ebeveyn aşırı korumacılık ölçeği ile elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan nicel veriler aşırı koruyucu ebeveynlerin düzeyini belirlemek amacıyla SPSS 24 istatistik paket programı ile çözümlenmiştir. Araştırma elde edilmiş nitel veriler ise içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizi ile çözümlenen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır (Creswell, 2016). Nitel verilerin analizinde MAXQDA 2022 paket programı kullanılarak veriler kod, kategori ve tema ilişkisi kurularak tablolar halinde sunulmuştur. Son olarak nitel veri analizinde birebir alıntılama tekniğinin kullanıldığı bulgular bölümünde katılımcıların ad ve soyadlarının baş harfleri kısaltma olarak kullanılmıştır.

2.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Ölçeğin geliştiricileri tarafından yapılan analizler Ebeveyn Aşırı Korumacılık Ölçeğinin yüksek iç tutarlılığa (Cronbach alfa değeri. 87) ve yüksek yapı geçerliğine sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi ise çeviri-geri çeviri yöntemi ile Saygan (2020) tarafından yapılmıştır. Ölçek maddelerine katılım düzeylerini belirlemek ve ortalamaları yorumlamak amacıyla aralık değer belirleme formülü

kullanılmıştır. Formüle göre aralık değer $5-1=4$, $4/5=0,80$ olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, tepki kategorisinde yer alan ifadelerin aralık değerleri 1.00-1.80 (Kesinlikle Katılmıyorum), 1.81-2.60 (Katılmıyorum), 2.61-3.40 (Kararsızım), 3.41-4.20 (Katılıyorum) ve 4.21-5.00 (Kesinlikle Katılıyorum) olarak hesaplanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmanın amacı ve alt amaçları kapsamında ilgili literatürden yola çıkılarak hazırlanmıştır. İlgili formun geliştirilmesinde pilot uygulamaya ilaveten, bir psikolojik danışmandan, bir aile danışmanından, bir psikologdan ve bir eğitim bilimleri uzmanından uzman kanısı alınmıştır. Ayrıca veriler toplandıktan sonra katılımcı teyidine yer verilmiştir. Son olarak içerik analizi sonucunda ulaşılan veriler, aynı veri setini kullanarak içerik analizi yapan diğer bir uzmanın ulaştığı veriler ile teyit edilmiştir.

2.7. Etik Unsurlar

Araştırmanın yürütülebilmesi için İstanbul Ticaret Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'ndan 27.02.2023 tarih ve E-65836846-044-280133 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Akabinde araştırmanın uygulanabilmesi için MEB'den 23.03.2023 tarihli ve E59090411-20-72952395 sayılı anket uygulama izni alınmıştır. Son olarak araştırmanın yürütüldüğü süreç ve aşamalarda Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors) tavsiyeleri ve COPE'nin (Committee on Publication Ethics) editör ve yazarlar tarafından belirlenen uluslararası standartları dikkate alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları aşırı ebeveynlik düzeyleri, öğrencilerin akademik başarı durumları, duygu paylaşımı, başarılı öğrenci özellikleri, öğretmen özellikleri, veli özellikleri, yönetici özellikleri ve ortaokul eğitim programının akademik başarıya katkısı başlıkları altında sunulmuştur.

Tablo 1. Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Düzeyi

İfadeler	Tepki Kategorileri	Aralık Değerler	Ortalama
Çok düşük düzeyde	1	1.00-1.80	
Düşük düzeyde	2	1.81-2.60	
Orta düzeyde	3	2.61-3.40	4.18
Yüksek düzeyde	4	3.41-4.20	
Çok yüksek düzeyde	5	4.21-5.00	

Tablo 1 velilerin aşırı koruyucu ebeveynlik düzeyini göstermektedir. 19 maddeden ve 5'li likert tipi derecelendirmeden oluşan Ebeveyn Aşırı korumacılık ölçeğine 110 veli katılım göstermiştir. Aşırı koruyucu ebeveynleri tespit etmek amacıyla kullanılan ölçekte 3.41 ve üzeri ortalamaya sahip olan velilerin aşırı koruyucu ebeveyn kategorisinde yer alması kararlaştırılmıştır. 3.41 ve üzeri ortalamaya sahip olmayan veliler aşırı koruyucu ebeveyn kategorisinde yer almadığından araştırmadan çıkarılmıştır. Yukarıdaki tabloda yer alan betimsel analiz sonucunda araştırmaya katılan 23 velinin her birinin bireysel ortalamasının 3.41 ve üzerinde olduğu bulunmuştur. 23 velinin ölçek maddelerine verdiği genel ortalama puan ise 4.18 olarak hesaplanmıştır. İlgili puana göre aralık değerler kapsamında ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik düzeyleri "yüksek" bulunmuştur. Bu sayede 23 veli aşırı koruyucu ebeveyn olarak tespit edilmiş ve görüşme yapılmak üzere araştırmaya katılmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Akademik Başarı Durumu

Tema	Kategori	Kodlar	f
Öğrencilerin akademik başarı durumu	Ortaokul eğitim programındaki akademik başarı durumu	Başarı düzeyi geliştirilebilir	8
		Başarılı	13
		Başarısız	3
		TOPLAM	24

Tablo 2, öğrencilerin akademik başarı durumlarını göstermektedir. Başarı durumları başarı düzeyi geliştirilebilir, başarılı ve başarısız olmak üzere 3 düzeyde incelenmiştir. Yapılan analizler doğrultusunda araştırmaya katılan aşırı koruyucu ebeveynlerin yaklaşık yarısının öğrencileri yeterince başarılı bulmadığı; diğer yarısının ise öğrencileri başarılı bulduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin akademik başarısına yönelik aşırı koruyucu ebeveyn görüşleri aşağıda belirtilmiştir;

"...İyiydi, hep başarılı bir çocuktuk. Üstüne düşeni yapar her zaman bu böyledir..."(T.Ç.)
 "...Mükemmel diyemeyeceğim ama başarılı durumda olduğunu düşünüyorum..."
 (K.P.) "...Yani okuldaki de akademik başarısı hakkında, çok aşırı başarılı bir çocuk değil zaten ama birazcık da bunun okulla ve öğretmenlerle alakalı olduğunu düşünüyorum..."(S.S.) "...Başarısı bence az, aynen oluyor ama yani mükemmel olabilir. Tamam, düşük bir not almıyor bakıldığında yazılı notları çok önemli değil benim için ama kendisini daha iyi gösterebilir..."(H.D) "...yeterli değil olması gerektiği kadar aslında daha iyi bir öğrenci..."(M.D) "...Çok başarılı bir öğrenci değil, azimli değil bir kere. Çalışmayı çok prensip edinmedi..."(B.A)

Tablo 3. Ebeveyn Çocuk Duygu Paylaşımı

Tema	Kategori	Kodlar	f
Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen durumlar	Ebeveyn çocuk duygu paylaşımı	Sınırlı Duygu Paylaşımı.	3
		Aktif Duygu paylaşımı	20
		TOPLAM	23

Tablo 3, çocuk ebeveyn duygu paylaşım durumlarını göstermektedir. Aşırı ebeveynlerin büyük çoğunluğunun aktif duygu paylaşımında, küçük bir kısmının ise sınırlı duygu paylaşımında bulunduğu görülmüştür. Ebeveynlerin duygu paylaşımına yönelik görüşleri aşağıda yer almaktadır;

"...Kendi fikrini anlattığı çok nadirdir. Hani niye sinirlisin dediğimde siniri geçtiğinde anlatır. Onun dışında ben sormasam o gün ne oldu ne sınav oldu? Anlatmaz. Ama çok başarılı olduysa zaten direk gelip hemen anlatıyor..." (T.Ç) "...Öyle her şeyi anlatır konuşuruz aslında bazen bazı şeyleri saklıyor ama sonrasında dökülüyor..." (K.P.) "...Her şeyi her şeyi, yani yediği yemek ya da yemediği voleybol oynarken ne oldu? Arabaya bindiği andan itibaren her şeyi paylaşmaya başlar kardeşiyle. Böyle söz yarışına giriyorlar önce ben sonra sen anlat vesaire her şeyi paylaşır..." (M.H.) "...Zaten anlatır her şeyi anlatıyor. Okulla ilgili güzel bir şey olmuş. Ya da derslerle ilgili güzel yaptığı şeyi zaten hemen anlatır..." (N.D.)

Tablo 4. incelendiğinde, medeni durum değişkenine göre, "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği" alt boyut toplamaları içinde özerklik ($p<,01$), bireysel gelişim ($p<,01$), olumlu ilişkiler ($p<,001$), yaşam amaçları ($p<,001$), öz kabul ($p<,001$) alt boyutlarında ve ölçek toplamda ($p<,01$) istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık meydana gelmiştir. Tüm bu farklılıklar evli öğretmenler lehine gerçekleşmiştir. Evli öğretmenlerinin özerklik, bireysel gelişim, olumlu ilişkiler, yaşam amaçları, öz kabule yönelik psikolojik iyi oluşları ve toplam puanları, bekar öğretmenlerden anlamlı derecede daha yüksektir. Ancak çevresel hakimiyet alt boyutunda medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. Akademik Açıdan Başarılı Öğrencilerin Ortak Özellikleri

Tema	Kategori	Kod	f
Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen durumlar	Öğrenci özellikleri	Kitap okuma	2
		Zeki olma	1
		Ödev ve sorumluluklarını yerine getirme	11
		Disiplinli çalışma	30
		Özgüvenli olma	2
		İletişime açık olma	5
		Plan ve program yapma becerisi	7

Dersi etkili dinleme	12
TOPLAM	70

Tablo 4 akademik açıdan başarılı öğrencilerin ortak özelliklerini göstermektedir. Tablo 4'e göre başarılı öğrenci özellikleri arasında kitap okuma, zeki olma, ödev ve sorumluluğunu yerine getirme, disiplinli çalışma, özgüvenli olma, iletişime açık olma, plan ve program yapma becerisi ve dersi etkili dinleme bulunmaktadır. Akademik açıdan başarılı öğrenci özelliklerine yönelik aşırı ebeveyn görüşleri aşağıda sunulmuştur;

...Sorumluluk en önemlisi sorumluluk, sorumluluğunu alan öğrenci kapasitesi iyi olmasa da başarılı oluyor. Bence ne yapacağını bilen plan yapan çocuklar daha iyi ilerliyor diye düşünüyorum...(F.D.) ...Bence en temel en önemli özellik dersi derste hallediyor. Dersi derste öğreniyor o yani bunu bütün ben tabii derste değilim. Hocaları söylüyor. Çok dikkatli dinliyor diyorlar. Yani pek çok dikkatli bir şekilde dinliyor anlamadığını soruyor işte öğrenene kadar sorularına devam ediyor...(H.E) ...Sadece disiplin. Bence başarılı bir insanın öğrenciyi de geçtim. Disiplinli planlı çalışması çok önemli. (A.A)... ...Disiplinli, planlı bir şekilde çalışmak. Bence tek cümle budur. Yani her şeyi zamanında yapmak, yemeği, içme oyun, uyku, dinlenme... (H.G.) ...Öğrencinin başarılı olması için özgüvenli olması sonrasında dördüncüsü planlı olması bence önemli... (A.E.) ...Çalışma planı kesinlikle etkilidir.(B.A)... ... Öncelikle planlı ve programlı çalışıyordur. Kitap okuyordur. Kendinizi düzgün bir program hazırlamıştır. O programda devam ettiği sürece bence başarısız bir öğrenci başarısız olmaz... (E.Ç) ... Bir de kitabını okuyorsun yani kitap. Çünkü artık sorular öyle ki yeni nesil sorulara böyle bir metin gibi yani kitap okumaya dayalı bence anlamaları... (M.H) ...Herkes çaba gösterince illa başarılı olur. Ama çocukta pırlıltı varsa hani bir parlak zekâlı varsa o daha az bir çabayla daha iyi bir yere gelebilir. Öbürü bir tık daha yorularak çalışıyor... (H.Y) ...Hocam mesela arkadaşlarıyla iyi ilişkisi varsa oyun kurmada yetenekliyse o çocuk ne oluyor? Özgüveni oluyor zaten. Bu sefer hani sınavda da kendine güveniyor bilmiyorum. Ben böyle düşünüyorum... (A.G) ...Başarı için öz güvenli olması lazım yani öz güveni çok yüksekte olmayacak, az da olmayacak. Öz güvenin bir dengesi olması... (A.E) ...Öğretmene sorular sorabilen... ...Tekrarını yapmalı derste anlamadığını sorabilmeli bu tarz öğrencilerin ben hep başarılı olduğunu görüyorum... (F.B) ...tabii anlamadığını soracak yani o da çok önemli bence... (M.D)

Tablo 5. Etkili Öğretmen Özellikleri

Tema	Kategori	Kod	f
Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen durumlar	Öğretmen özellikleri	Hitabet Gücü	4
		İyi gözlem yapma	2
		Merhametli olma	4
		Mesleği sevme	6
		Düzenli olma	3

Bireylere saygılı olma	7
Danışmanlık yapma	10
Disiplinli olma	7
Öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanma	12
Etkileşim kurma	1
Samimiyet	1
TOPLAM	57

Tablo 5 etkili öğretmen özelliklerini göstermektedir. Aşırı ebeveynlere göre etkili öğretmen özellikleri arasında hitabet gücü, iyi gözlem yapma, merhametli olma, mesleği sevmeye, düzenli olma, bireylere saygılı olma, danışmanlık yapma, disiplinli olma, öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanma, etkileşim kurma ve samimiyet gibi birtakım mesleki özellikler sıralanmaktadır. Öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanma ve danışmanlık yapma becerileri ise en öne çıkan öğretmen özellikleri arasında yer almıştır. Bu doğrultuda aşırı ebeveyn görüşleri aşağıdaki gibidir;

...Ben öğretmenin karşısına oturduğum zaman benim çocuğumu evdeki okuldaki gibi anlatırsa benim için öğretmen iyi tanımıştır. O öğrenciyi iyi gözlemlemiştir. Bana kızımı anlatabiliyorsa yani benim için o iyi bir öğretmendir... (H.D.) ...İşini sevmesi önemli. Birincisi işini seven öğretmen karşıya da bunu yansıtıyor zaten. Sevdiği için çocuklar da bu öğretmenin gerçekten bizimle olmaktan mutlu olduğunu hissediyor. Çocukla bağ kuran çocuğu anlayan çocuğun gözlerine bakıp samimiyet kuran öğretmenlerin çok daha rahat olduğunu derslerini, sınıfı daha rahat kontrol ettiğini düşünüyorum... (N.D.) ...Öğretmen kesinlikle içten bağ kurmalı... (K.K.) ...Ya aslında, biraz bağ kurunca zaten çok hocayı zorlamıyorlar... (T.Ç) ...her çocuk sınıfta farklı zaten ben şeye de karşıyım, sınıf içerisinde bir farklı farklı anlayan çocuk tarzları oluyor bence hepsine uygun anlatım tarzı olmalı... (N.D.) ....sakin böyle isteksiz ders anlatan ya da böyle çok rutine bağlanmış şekilde ders anlatan ders seminer anlatan birini dinler miyim? Ben sıkılarak dinlerim bir daha da gitmem. Ama hoca biraz böyle şey katabilecek, bir canlılık katabilmek dersin ne olduğunu gösterebilmesi olumlu etkiler... (R.İ.) ...Daha böyle candan olmalı. Yani biraz daha sıcak olmalı çünkü karşısındakiler hani çocuk, kendi içimde oğlum için söylüyorum onlar daha küçük yani çocuk ılımlı yaklaşmak onları daha rahat ettiriyor... (E.Ç.) .....Öğretmen düzenli olmalı. Düzensizlik başarının önünde büyük bir engel olabilir. Öğretmenler düzenli olarak çocuklara örnek olurlar... Disiplin de çok gereklidir. Disiplinli çalışınca başarı er ya da geç gelir... (K.K.) ...Sevgi ve saygı çerçevesinde öğrenciler ile çalışmak, onlara danışmanlık yapmak, mentörlük yapmak... (R.İ.)

Tablo 6. Etkili Okul Yöneticisi Özellikleri

Tema	Kategori	Kod	f
Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen durumlar	Okul yöneticisi özellikleri	Misyon ve vizyon sahibi olma	3
		Öğretmeni destekleme	4

İş birliği yapma	2
Rehberlik etme	8
Disiplini sağlama	24
TOPLAM	41

Tablo 6 etkili okul yöneticisi özelliklerini göstermektedir. Aşırı ebeveynlere göre etkili okul yöneticisi özellikleri arasında misyon ve vizyon sahibi olma, iş birliği yapma, rehberlik etme, disiplini sağlama, öğretmeni destekleme gibi birtakım mesleki özellikler bulunmaktadır. Aşırı ebeveynlerin etkili okul yöneticisi özelliklerine yönelik görüşleri aşağıdaki gibidir;

... Bence okulu yönetimi öğretmenleri bir müfettiş gibi teftiş etmediği sürece okulun çocuk üzerinde bir şey olamaz. Önemli olan bütün öğretmenleri ile el birliği yaparak disiplini sağlamak. (A.G.) ...Okul müdürünün bir kere bir çizgisi olması gerekiyor, bir felsefesi, bir bakış açısı... (H.D.)... Çünkü öğretmenleri yönlendirmesi lazım Mesela bir sıkıntı olduğu zaman ben müdür, müdür yardımcısıyla görüştüm ya da müdürle görüştüğüm zaman çözüm için takipçi olması gerekli yerlerle konuşması lazım... (E.Ç.)... Okul yöneticisi o çok önemli ben sürekli derim mesela Müdürüm yanında süreçle ilgili bilgi alırım çünkü öğretmeni desteklemesi Çocukların mutlu olup olmadığını anlaması bunlar hep müdürün görevleri... Hani gelen yeni öğretmen olabilir, geleni ne bileyim, hani o seviyeyi daha önce izlememiş bir öğretmen olabilir ama baştaki idareci "bak hocam şöyle yaparsan, böyle yaparsan daha iyi olur" diye yönlendirirse hepsi bir zincirleme hocam, yani tek başına kimse hiçbir şey yapamaz... (H.D.)

Tablo 7. Etkili Veli Özellikleri

Tema	Kategori	Kodlar	f
Öğrencilerin akademik başarısını etkileyen durumlar	Veli özellikleri	Sosyal etkinlikler düzenleme	2
		Öğrenciyle etkili iletişim kurma	6
		Öğretmenle iş birliği yapma	3
		Özel dersle destekleme	4
		Öğrenciye ödev ve sorumluluk verme	9
		Ders çalıştırma	8
		Başarı durumunu takip etme	22
		TOPLAM	54

Tablo 7 etkili veli özelliklerini göstermektedir. Etkili veli özellikleri, sosyal etkinlikler düzenleme, öğrenciyle etkili iletişim kurma, öğretmenle iş birliği yapma, özel dersle destekleme, öğrenciye ödev ve sorumluluk verme, ders çalıştırma ve başarı durumunu takip etme olarak tespit edilmiştir. Bu doğrultuda etkili veli özelliklerine

yönelik görüşler aşağıda paylaşılmıştır;

...Yani kendisi takip edecek derslerine sınavlarını, ondan sonra okuldaki arkadaş çevresindeki hani hareketlerini çocuğa sürekli çeki düzen verecek bence... (A.G.) ...Ben bu okula yazdırdım. Tamam, benden bu kadar kitaplarını aldım işte ihtiyaçlarını aldım. Her gün cebine harçlık verdim, bitti gibi değil tam takipte olacak veli... (A.E)...

...Takipçi olması lazım. Mevcut durumda derslerinde ne yapıyor? Hangi konularla, hangi sınava girecek ne kadar biliyor ne bilmiyor... ..Ve onunla birlikte çalışması ve çocuğu için araştırması yapması gerekir. Yani ben bilmediğim konu henüz çıkmadı, ortaokul diye ama yani yarın çıkacak ya da unuttu. Ben de o konuyu öğreneceğim. Onunla birlikte ben de çalışacağım... (B.D.) ...Bir kere çocukla kesinlikle her şeyi konuşabiliyor olmak. Rahat olmak gerekiyor. Yani çocuk size geldiği zaman yargılandığını düşünmemesi gerekiyor. Bir de eksiklerini görmek gerekiyor neye ihtiyacı var ek dersiniz işte desteğini oturup konu çalışmalıyım... (N.D.) ...İkincisi özel imkânım varsa özel ders imkânının yoksa çevrendeki yetişkin çocuklardan, lise/üniversite hani eksik kaldığı konulara yardımcı olması açısından yani çünkü belli bir yaşa kadar ne kadar da olsa doktor, mühendis ya da okul bitirmiş değiliz... (H.D.)

...Öğretmenle iş birliği yaparak çocuğa ödev ve sorumluluk yükleme. Tabii sadece ders olmaz, sosyal etkinlikler ile çocuğu destekleme. Onu bundaldığı durumlardan kurtarma da önemli bence... (K.P.)

Tablo 8. Ortaokul Eğitim Programının Akademik Başarıya Etkisi

Tema	Kategori	Kodlar	f	
Ortaokul Eğitim programının başarıya etkisi	Kazanımlar	Ulaşılmaması güç kazanımlar	8	
		Kazanımlar öğrenci seviyesine uygun değil	10	
	İçerik	Program içeriği yeterli düzeyde	8	
		Program içeriği geliştirilebilir	21	
		Müfredat sadece bitirilme odaklı	3	
	Öğrenme öğretme süreci	Ölçme ve Değerlendirme	Okul sınavları gerekli değil	1
			Okul sınavları başarı durumunu analiz etmede gerekli	16
		Sınavlar öğretileni ölçmüyor	13	
		Okul sınavları etkili	1	
	Deneme sınavları etkili	12		
TOPLAM		93		

Tablo 8 ortaokul eğitim programının öğrencilerin akademik başarısına katkısına yönelik aşırı ebeveyn görüşlerine yer vermektedir. Aşırı ebeveynler ortaokul eğitim programının akademik başarıya etkisi ile ilgili programın geliştirilebilir yanlarına işaret etmişlerdir. Aşırı koruyucu ebeveynler ortaokul eğitim programının kazanımlarını ulaşılması güç ve kazanımların öğrenci seviyesine uygun olmadığını belirtmiştir. Ebeveynler içeriği kısmen yeterli bulmakla beraber, geliştirilebilir yanlarının olduğuna dikkat çekmiştir. Veliler müfredatın sadece bitirilme odaklı olduğunu belirtmişlerdir. Veliler okul sınavlarını başarı durumunu tespit etmede gerekli görmeye birlikte sınavların öğretileni ölçmediğini ifade etmiştir. Son olarak veliler, deneme sınavı sonuçlarının okul sınavına kıyasla başarı durumunu göstermede daha etkili olduğunu ileri sürmüştür. İlgili görüşler aşağıdaki gibidir;

...Eğitim sistemi çok ağır, ben çocukların açıkçası düzeylerine uygun olduğunu düşünmüyorum. Eğitimin amaçlarına ulaşması çok zor görünüyor...(F.B.)... ..Yani milli eğitimin verdiği şeyleri kısmen kullanıyoruz. Bence zor yayınları seçmeliler. Çünkü bu çocuklar hani çok zor sınavlara giriyorlar. (A.G.) ...Yani şöyle diyebilirim. Müfredatla alakalı öğretmenlerin de kafalarında soru işaretlerinin olduğunu görüyorum. Ben veli olarak görüşmelerimde biz bu konuyu şu anda neden veriyoruz bilmiyorum ama gibi ifadeler de duyduğumuz oldu... (A.E.) ..."Çocukların anlam düzeyine uygun olmayabiliyor, bazısı anlayabilirken bazısı anlayamıyor açıkçası birazcık bu konu tartışmalı bence... Hani dersin içerik olarak çok yoğun olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda çok da ezberciliğe de dayalı... (N.D.) ...Öğrencilerin algı düzeyleri farklı olduğu için dersleri herkes aynı algılamıyor. Dolayısıyla tek bir sınavın herkesin akademik başarısını ölçmesi mümkün değil. Okul sınavlarını çok gerekli bulmuyorum... (H.D.) ...Öğrenciler yazılı sınavına giriyor. Her öğretmenin sınavı farklı zorluk derecesinde oluyor. Bir sınıfta yüksek not alan diğer sınıfta düşük not alabiliyor. Okul sınavları her öğretmen tarafından farklı hazırlandığı için başarı durumunu ölçmede yeterli olmuyor...(F.D.) ...Okul sınavları etkili ama deneme sınavları daha etkili. Deneme sınavları merkezi sınavlara yakın sonuçlar veriyor. Okul sınavları çocuğun gerçek başarısını yansıtmada yetersiz... (A.A.) ...Merkezi sınavlarda okul konuları bazen çıkmıyor...(S.K.) ...Okul sınavları öğrenciyi bir şekilde sınava hazırladığı için pratik oluyor. Merkezi sınavlara hazırlık gibi düşünülebilir. Bu açıdan okul sınavları etkili...(K.K.)

Özetle, araştırmanın bulguları aşırı ebeveynlik düzeyi, öğrencilerin akademik başarı durumları, ebeveyn-çocuk duygu paylaşımı, başarılı öğrenci özellikleri, öğretmen özellikleri, veli özellikleri, yönetici özellikleri ve ortaokul eğitim programı gibi değişkenlerin akademik başarıya çeşitli açılardan katkısının bulunduğu aşırı koruyucu ebeveynler tarafından ifade edilmiştir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada öğrencilerin ortaokul eğitim programındaki akademik başarısına yönelik aşırı koruyucu ebeveyn görüşleri incelenmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin aşırı koruyucu ebeveynlik düzeylerinin "yüksek" olduğu tespit edilmiştir. Buna ilaveten bahsi geçen ebeveynler akademik başarıyı etkileyen faktörler arasında özellikle akademik başarı, ebeveyn çocuk duygu paylaşımı, öğrenci özellikleri, öğretmen özellikleri, veli özellikleri, yönetici özellikleri ve ortaokul eğitim programı gibi durumlara dikkat çekmişlerdir.

Bu araştırma kapsamında aşırı koruyucu ebeveynlerin yaklaşık yarısı öğrencilerin akademik açıdan başarısız olduğu; diğer yarısı ise öğrencilerin akademik başarısının yeterli düzeyde olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Aşırı koruyucu ebeveynlerin öğrencilerin düşük başarı düzeyine sahip olduğu yönündeki algılarının temelinde akademik başarı için sürekli artan yüksek beklentileri olabilmektedir (Walsh, 2003). Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ile ilgili görüşlerin ebeveynler arasında çeşitlilik göstermesinin sebepleri arasında aşırı koruyucu ebeveynlerin akademik başarı beklenti düzeyinin çok yüksek olmasından kaynaklanabilir.

Bu araştırma kapsamında ebeveynler arasında küçük bir grup öğrencilerin ergenlik dönemi nedeniyle konuşma ve iletişimde zorluklar yaşadıklarını, kötü durumları paylaşmaktan çekindiklerini ve çocuklarıyla iletişim kurarken sınırlı bir iletişim yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bununla beraber aşırı koruyucu ebeveynlerin büyük çoğunluğu öğrencilerle rahatlıkla iletişim kurabildiğini ve aktif duygu paylaşımında bulunabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmanın bulgularına paralel bir şekilde LeMoyne ve Buchanan (2011) öğrencilerin kendini ifade etmekten çekinme diğer bir söylemle sınırlı duygu paylaşımında bulunma davranışını gösterebileceği gibi; etkili iletişim ortamı oluşturulduğunda aktif duygu paylaşımının gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Bu araştırmanın sonucunda aşırı koruyucu ebeveynlerin etkili iletişim ve aktif duygu paylaşımında bulunduğu görülmektedir. Bu durum aşırı koruyucu ebeveynlerin çocukların gelişim özellikleri hakkında araştırmacı; onları tanıma noktasında yeterli bilgiye sahip olmalarından ve etkili duygu paylaşımı ortamları oluşturmasından kaynaklanabilir.

Aşırı koruyucu ebeveynler akademik başarıyı artırmada kitap okuma, zekâ, ödev ve sorumlulukları yerine getirme, disiplinli çalışma, özgüvenli olma, iletişime açık olma, plan ve program yapma ve dersi etkili dinleme gibi öğrenci özelliklerini önemli bulmuşlardır. Araştırmalar akademik başarıyla öğrencinin benlik saygısı, çalışma alışkanlıkları, sınav kaygısı ve güdülenme gibi duyuşsal etmenler arasında ilişki

olduğunu göstermektedir (Aydın, 2010). Sonuç olarak aşırı koruyucu ebeveynler birtakım öğrenci özelliklerini akademik başarıyı artırmada önemli bulmaktadır.

Aşırı koruyucu ebeveynler etkili öğretmen özellikleri arasında hitabet gücü, iyi gözlem yapma, merhametli olma, mesleği sevme, düzenli olma, bireylere saygılı olma, danışmanlık yapma, disiplinli olma, öğretim ilke ve yöntemlerini etkili kullanma, etkileşim kurma ve samimiyet gibi birtakım mesleki özellikler ifade etmişlerdir. Ebeveynler ilgili özelliklerin öğrencinin akademik başarısını artırmada önemli bir rol oynadığını dile getirmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenler mesleki yeterlik ve kişisel özellikleri ile akademik başarıyı artırmada en önemli faktörlerden biridir. Ayrıca öğretmenler ebeveynlerle işbirliği yaparak çocukların akademik motivasyonunu artırmaya yönelik ilişkiler kurduklarında, çocukların daha fazla akademik başarı elde etmeye eğilimli oldukları gözlemlenmiştir (Epstein, 2016). Bu araştırmanın sonuçları bir paydaş olan öğretmenlerin mesleki yeterlik ve kişilik özellikleri ile akademik başarı üzerindeki etkisini vurgulayarak, öğrencilerin akademik başarısını artırmada öğretmen-öğrenci ve öğretmen-ebeveyn iş birliğinin önemine işaret etmektedir.

Araştırma kapsamında misyon ve vizyon sahibi olma, öğretmeni destekleme, iş birliği yapma, rehberlik etme ve disiplini sağlama gibi okul yöneticisi özelliklerinin akademik başarıya doğrudan ya da dolaylı olarak etkisinin olabileceği ulaşılan diğer sonuçlar arasında yer almaktadır. Araştırmalar eğitim ve öğretimin kalitesini yükseltmede ve akademik başarıyı artırmada ve onu korumada okul müdürünü anahtar bir öge olarak ele almaktadır (Kavak ve Özdemir, 2020). Bu araştırmanın sonuçları öğrencilerin akademik başarısını artırmada okul yöneticilerinin kritik bir role sahip olduğunu göstermiştir.

Aşırı koruyucu ebeveynlerin çocuklarının başarısını artırmak için öğrenciyle etkili iletişim kurma, öğretmenle iş birliği yapma, özel dersle destekleme, öğrenciye ödev ve sorumluluk verme, ders çalıştırma, başarı durumunu takip etme gibi stratejileri benimsedikleri görülmektedir. Bununla birlikte, her çocuğun ihtiyaçları ve öğrenme tarzları farklı olduğundan, velilerin bu özellikleri çocuklarıyla etkili bir şekilde uygulayabilmesi önemli görülmektedir. Literatürde okul-aile dayanışması konusunda yapılan araştırmalar, destekleyici ailelerin çocuklarının akademik başarılarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca ana babaların okul ile ortak bir program üzerinde ortak anlayış temelinde görüş birliği sağlamaları ve düzenli iletişim içinde bulunmalarının çocukların okul başarılarını artırdığı belirtilmektedir (Çelenk, 2003).

Aşırı koruyucu ebeveynler ortaokul eğitim programının kazanımlarının ulaşılması güç

ve ilgili kazanımların öğrenci seviyesine uygun olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Program içeriğinin geliştirilebilir yanlarının olduğu vurgulamakla beraber içeriğin yeterli olduğunu vurgulamışlardır. Akademik yıl boyunca müfredatı yetiştirme diğer bir söylemle müfredatı tamamlama üzerinde çok fazla durulduğu ve bu durumun akademik başarıyı olumsuz etkileyebileceği belirtilmiştir. Aşırı koruyucu ebeveynler okul sınavlarının öğretileni ölçmesi, merkezi sınavlar ile uyumlu olması ve öğrenci başarısı ile ilgili etkili bir geri bildirim aracı olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Özetle, ortaokul eğitim programının tüm öğelerinin öğrencilerin akademik başarısını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebileceği ve aşırı koruyucu ebeveynlerin ilgili eğitim programının geliştirilmesi gereken yönlerine dikkat çektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle araştırma nitel yöntem ile sınırlıdır. Bu konuda yürütülen araştırmalar nicel veya karma yöntem ile tasarlandığında mutlaka daha genellenebilir sonuçlara ulaşılabilecektir. Buna ilaveten bu araştırma ortaokul programlarına devam eden öğrencilerin velileri ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında ilkokul ve lise gibi farklı eğitim kademelerinin de yer aldığı çalışmalar yürütülerek araştırmanın kapsamı genişletilebilir. Bu durum araştırmayı önemli bir sınırlılıktan kurtardığı gibi bulguların bütüncül bir bakış açısı ile analiz edilmesine de katkı sunabilir. Son olarak araştırmanın katılımcıları arasında (Aşırı koruyucu ebeveynler) kadınların sayıca büyük çoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu durum araştırmanın sınırlılıkları arasında düşünülebilir. Aşırı koruyucu ebeveyn kategorisinde yer alan erkek velilerin sayıca daha fazla ya da kadınlara kıyasla sayıca eşit olduğu çalışmalar, aşırı koruyucu ebeveyn görüşlerini daha katılımcı bir tarz ile ortaya koyabilir.

Sonuç olarak öğrencilerin akademik başarılarına yönelik aşırı koruyucu ebeveyn görüşleri incelendiğinde, akademik başarıyı etkileyen faktörler arasında özellikle ebeveyn çocuk duygu paylaşımı, öğrenci özellikleri, öğretmen özellikleri, veli özellikleri, yönetici özellikleri, akademik başarı ve ortaokul eğitim programının geliştirmesi gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır. Bahsi geçen unsurların ortaokul eğitim programındaki öğrenci akademik başarısını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Bu kapsamda ortaokul kademesinde bulunan eğitimin tüm paydaşlarının mesleki ve kişisel gelişime; ortaokul eğitim programını geliştirme/iyileştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5. ÖNERİLER

- Aşırı ebeveynlerin akademik başarıya yönelik farkındalığını artırmaya yönelik çalışmalar/eğitimler yürütülebilir.
- Ortaokul eğitim programı geliştirme çalışmalarına etkin ebeveyn katılımı sağlanabilir.
- Bu araştırmada aşırı koruyucu ebeveyn görüşleri nitel bir yaklaşım ile incelenmiştir. Aşırı koruyucu ebeveyn görüşlerini genellemek amacıyla nicel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.
- Aşırı ebeveynlik üzerine yapılan çalışmalarda incelendiğinde literatürde önemli bir boşluk olduğu görülmektedir. Aşırı ebeveyn görüşleri farklı eğitim kademeleri açısından incelenebilir.
- Aşırı koruyucu ebeveyn kategorisinde yer alan veliler arasında baba katılımının daha yüksek olduğu çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, F. (2010). *Akademik başarının yordayıcısı olarak akademik güdülenme, öz yeterlilik ve sınav kaygısı* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- LeMoyne, T., & Buchanan, T. (2011). Does "hovering" matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum, 31*(4), 399-418. <https://doi.org/10.1080/02732173.2011.574038>
- Canatan, K., & Yıldırım, E. (2013). *Aile sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim Online Dergisi, 2*(2), 28-34.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Demir, N. (2011). *Birey, toplum, bilim: Sosyoloji temel kavramlar (7.baskı)*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Duygulu, S. (2022). *Yeni nesil ebeveynlik ve helikopter aileler*. İstanbul: Destek Yayınları.
- Edwards, S. L., Rapee, R. M., & Kennedy, S. (2008). Psychometric properties of a parent-report measure of overprotection in preschool-aged children. *Unpublished manuscript*.
- Epstein, J. L. (2016). *School, family, and community partnerships*. ABD: Corwin Press.
- Ertuna, E. (2016). Helikopter ebeveynlik ölçeğinin türkçe çevirisi ve güvenilirlik geçerlik çalışması (Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs.
- Kavak, Y. & Özdemir, N. (2020). *Akademik başarı kaskacındaki okul yöneticileri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Özbek, Ç., & Değer, F. (2018). *Aileyi Anlamak*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Saygan, B. B. (2020). Ebeveynlik ve mizacın çiftyönlü etkileri ile çocukların benlik kavramları arasındaki ilişkiler (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Sezer, Ö. (2010). Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin anne baba tutumlarının ve sosyo demografik değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 743-758*.
- Şenel, Ö. O. (2014). Müzik öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin öğretmenliğe güdülenmeleri. *Milli Eğitim Dergisi, (201)*, 149-164.
- Şengönül, T. (2019). Anne-baba ilgisinin çocukların okul başarısı üzerindeki etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 268-292*.
- Yıldırım A., & Şimşek, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayınevi
- Ungar, M. (2009). Overprotective parenting: helping parents provide children the right amount of risk and responsibility. *The American Journal Of Family Therapy, 258-*

259.

Walsh, F. (2003). The new normal: diversity and complexity in 21st century families. Guilford. <https://doi.org/10.13140/2.1.3740.5765>

Yıldırım, İ. (2000). Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 167-176.

Yiğit, A. (2021). *Ebeveynlik tarzının ve ebeveyn duygusal zekâsının çocuğun dental kaygısı üzerine etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.